

UDK: 17.022.1:008-053.81(575.1)

YOSHLARDA ISTE'MOLCHILIK MADANIYATINI YUKSALTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI

Arziqulov Elboy Azim o'g'li

Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi huzuridagi Ijtimoiy-ma'naviy
tadqiqotlar instituti mustaqil tadqiqotchisi

<https://orcid.org/0009-0002-3543-9438>

e-mail: earziqulov94@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolamiz yoshlarda iste'molchilik madaniyatini yuksaltirishning istiqbolli yo'nalishlari haqida bo'lib, maqolada yoshlarning bugungi kundagi jamiyatda munosib kasb egallashlari hamda ularning pulga bo'lgan munosabatlari, ijtimoiy iqtisodiy hayot uchun zarur bo'lgan ehtiyojlarni qondirishga qaratilgan dolzarb fikrlar, shuningdek muhim tavsiyalar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: yoshlar, iste'mol, madaniyat, etika, xulq – atvor, qadriyat, sifat, iqtisod, daromad, xarajat, qarzdorlik.

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ МОЛОДЕЖИ

Резюме: в данной статье речь идет о перспективных направлениях повышения культуры потребления среди молодежи, в статье речь идет о приобретении молодыми людьми достойной профессии в условиях современного общества и их отношении к деньгам, актуальных мыслях, направленных на удовлетворение потребностей, необходимых для социальной и экономической жизни. жизнь, а также важные рекомендации.

Ключевые слова: молодежь, потребление, культура, этика, поведение, ценность, качество, экономика, доход, стоимость, задолженность.

PROSPECTIVE DIRECTIONS OF IMPROVING CONSUMER CULTURE IN YOUTH

Resume: this article is about the promising directions of raising the consumerism culture among young people, the article deals with the acquisition of a decent profession by young people in today's society and their relationship to money, current thoughts aimed at satisfying the needs necessary for social and economic life, as well as important recommendations. cited.

Key words: youth, consumption, culture, ethics, behavior, value, quality, economy, income, cost, indebtedness.

Kirish (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUCTION). Yangi O‘zbekistonimizning ertangi kuni yoshlar qo‘lidadir. Jamiyatimizning eng yirik demografik qatlamini ham aynan yoshlarimiz tashkil etadi. Ushbu yoshlarimizga bugungi kunda davlatimiz tomonidan keng imkoniyatlar eshigi ochib berilayotgani ham sir emas. Xo‘sh bugungi yoshlarimiz ushbu imkoniyatlardan qanday foydalanishmoqda? Ularning iste‘molchilik madaniyati qanday? Bu haqda qisqacha to‘xtalib o‘tsak.

Yoshlar kinoteatrlar, teatrlar, operalar, baletlar, ko‘rgazmalar, festivallar, mumtoz va boshqa musiqa konsertlariga tashrif buyurganlarida madaniy mahsulotlar va xizmatlarni iste‘mol qiladilar, musiqa va san‘at maktablarida o‘qiyotganlarida, turli tadbirlar o‘tkazishda madaniy mahsulotlar va xizmatlar ishlab chiqaruvchisi hisoblanadilar. “Yoshlar turli xil tuzilma bo‘lib, turmush tarziga qarab jinsi, yoshi, ma‘lumoti, daromadi, jamiyatning ijtimoiy va sinfiy tuzilishi va mehnat munosabatlari tizimidagi o‘rni bo‘yicha bo‘linadi”[1]. (К вопросу о концепции инновационного человека. <http://elibrary.ru/item.asp?id=16542235>). Shuni ta‘kidlash kerakki, turli nuqtai nazarlarni to‘g‘ridan-to‘g‘ri tadqiqot yoshlar tushunchasiga xos bo‘lgan asosiy xususiyatlarni ochib beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI VA METODOLOGIYA. (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОДОЛОГИЯ / METHODS)

Professor N.F. Basov yoshlik tushunchasini keng va tor nuqtai nazardan ko‘rib chiqadi. “Keng ma‘noda, yoshlik bu – yoshga va unga bog‘liq kasblarga asoslangan guruh xususiyatlaridir. Cheklangan ma‘noda konsepsiya ijtimoiy-demografik qatlam sifatida qaralib, o‘ziga xos xususiyatlar asosida ajralib turadi: yoshi, yoshlarning ijtimoiy mavqei, jamiyatda egallagan funksiyalari va jamoat joylari, manfaatlar va qadriyatlar”[2] (Басов Н.Ф. История социальной работы : практикум / Н. Ф. Басов. - Москва : Дашков и К°, 2007 (Люберцы (Моск. обл.) : ПИК ВИНТИ). - 337 с.). V.V. Zagrebin yoshlik tushunchasiga quyidagi ta‘rifni berdi “bu – ijtimoiylashuv bosqichidan o‘tadigan, ta‘lim, madaniy va boshqa ijtimoiy funksiyalarni tushunadigan odamlar avlodidir”[3.] (Загребин В. В. Социально опасные девиации современной молодежи: теория и практика // Вестник Вятского государственного гуманитарного университета. 2014. № 3. С. 32-37.). Yoshlarning yoshi tarixiy sharoitga qarab o‘n olti yoshdan o‘ttiz yoshgacha o‘zgarishi mumkin. Tor yondashuv nuqtai nazaridan, ko‘rib chiqilayotgan tushuncha rus sotsiologik ensiklopediyasida keltirilgan. Yoshlik deganda o‘n olti yoshdan o‘ttiz yoshgacha bo‘lgan odamlar tushuniladi.

Hozirgi vaqtda yoshlarning yosh shkalasi masalasiga aniq ilmiy yechim yo‘q. Yoshni belgilashda umumiy qarashlar asos qilib olinadi. O‘smirlik davrining boshiga kelib, inson tanasida balog‘atga yetish bilan bog‘liq psixologik va fiziologik

metamorfozlar tugaydigan vaqtni tushunish odatiy holdir (o‘n ikki yoshdan o‘n olti yoshgacha). O‘smirlik davrining tugashi bu – yosh odam kattalar mavqeini egallagan, u mustaqillikka erishgan (shaxsiy va iqtisodiy) va o‘z qarorlari va harakatlari uchun mas’uliyatni o‘z zimmasiga olishni boshlagan davr (yigirma olti yoshdan o‘ttiz yoshgacha)dir. Shunday qilib, yuqoridagilardan yoshlar atamasining xarakterli xususiyatlarini ajratib ko‘rsatish mumkin: bular yosh oilalar yoki yoshlar uyushmalari kabi jismoniy shaxslar yoki jamoaviy tuzilmalardir.

Yosh shkalasi yoshlarning asosiy xususiyatlaridan biri hisoblanadi. Bu mezon yoshlar tushunchasida tamal toshi hisoblanadi, chunki aynan shu mezon ijtimoiy qatlamlarda yakkalanib qolishga va barcha odamlardan ajralib turishga yordam beradi: bular O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga ega bo‘lgan shaxslar, xorijiy davlatlarning fuqarolari, fuqaroligi bo‘lmagan shaxslardir. Ayrim olimlar yoshlarning yosh guruhini ma’lum tarixiy sharoitlardan kelib chiqib belgilaydilar. V.A. Myasoedova, Yu. V. Shlenova yoshlarning ijtimoiy-madaniy parametrlari katta ahamiyatga ega ekanligini va yosh cheklovlaridan ko‘ra ko‘proq asosli ekanligini ko‘rsatadi [4.] (Особенности развития региональных институтов молодежных политических лидеров Правильная ссылка на статью: Мясоедова В.А. — Особенности развития региональных институтов молодежных политических лидеров // Социодинамика. – 2016. – № 10. – С. 94 - 104.). Yosh chegaralari organizmning yetukligi natijasi bilan bog‘liq psixologik va fiziologik xususiyatlarni o‘z ichiga oladi. Yoshlar ijtimoiy, mehnat va siyosiy sinf sifatida mehnat faoliyatiga erta kirishga qaratilgan yoki allaqachon amalga oshirilayotgan yoshlar auditoriyasiga kiritilishi mumkin. Yosh avlodning balog‘at yoshidagi ijtimoiylashuvning yuqori sifatli natijalarini ta’minlaydigan ijtimoiy rollarni bajarish ehtimoliga e’tibor qaratish kerak, bu zamonaviy jamiyatning haqiqiy ustuvorliklari va axloqiy munosabatlarini aks ettiradi.

NATIJALAR. (РЕЗУЛЬТАТЫ / RESULTS). Davlat va mahalliy hokimiyat organlari yoshlarning yuqori sifatli mehnat va ijtimoiy faoliyatini tashkil etishga zarur yondashuvni ta’minlagan holda, shaxsiy va ijtimoiy ongni rivojlantirishga intilayotgan ideal mehnatkash yosh obrazini qayta tiklaydi. Keng ma’nosida yoshlar bu – yosh xususiyatlari va ular bilan bog‘liq asosiy faoliyatlar asosida vujudga keladigan guruh jamoalarining yig‘indisidir.

Yoshlar guruhiga quyidagi yoshlar toifalari kiradi:

ishlab chiqarish ishchilari;

malakasiz va qo‘l mehnati bilan shug‘ullanadigan shaxslar;

texnik va xizmat ko‘rsatuvchi xodimlar;

menejerlar, rieltorlar, ishlab chiqarish tashkilotchilari va iqtisodiyot sohasidagi

mutaxassislar;

ilmiy va ijodiy ziyolilar;

talaba yoshlar: maktab o'quvchilari; kollejlarda, litseylar, kasb-hunar maktablari o'quvchilari; sirtqi bo'limda o'qiyotgan o'rta kasb-hunar va oliy ta'lim muassasalari talabalari.

Yoshlarning ijtimoiy xulq-atvori tarkibida pulga munosabat tushunchasi alohida ahamiyat kasb etadi. Pulga munosabat bu – inson ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan moddiy resurslarni jalb qilish, taqsimlash va investitsiya qilish uchun fuqarolar tomonidan ishlab chiqilgan odamlar xatti-harakatlarining moliyaviy modellari to'plamidir. U shaxsning foydasini yaratish usullarini, uning iste'mol qilish xatti-harakatlarini, jamg'armalari va investitsiyalarini o'z ichiga oladi. Shaxsning moliyaviy xulq-atvoriga ta'sir etuvchi holatlarni, moliyaviy iqtisodiyotni yuritishda amalga oshirilayotgan strategiyalar turlarini har tomonlama tahlil qilish dolzarb vazifa bo'lib, fuqarolarning jamg'arish sohasidagi harakatlari sabablarini o'rganishning tizimli usulini talab qiladi [5] (Василюк К.В. Толерантность в символическом потреблении : диссертация ... кандидата философских. - Омск, 2014. - 179 с.).

Yoshlarning moliyaviy xulq-atvorining ko'plab xususiyatlari hali to'liq o'rganilmagan. Agar yosh avlod moliyaviy qarorlarni qanday qabul qilishini aniq bilsa ular o'z moliyasini to'g'ri taqsimlashi, foyda va xarajatlarni nazorat qilishi, qarzdorlikdan qochishi, shaxsiy va oilaviy budjetini rejalashtirishi, pulni tejashi mumkin bo'ladi. Shaxs moliya institutlari taklif qilayotgan tovarlarni tushuna oladi va o'z tanlovining mumkin bo'lgan oqibatlarini tushunib, ularning xizmatlaridan jamg'arma va sug'urta uchun foydalanishi mumkin.

Samarali moliyaviy xatti-harakatlar mavjud. Bu odamning noto'g'ri o'ylangan moliyaviy xatti-harakatlari, hissiyotlar ta'sirida pul sarflashi yoki har qanday xarajatlarni butunlay to'xtatishga qaror qilishidan iborat. Bunday harakatlar katta miqdorda olishni xohlaydigan, ammo hech qanday kafolat yoki sug'urtaga ega bo'lmagan o'yinchilar orasida keng tarqalgan. Bunday xulq-atvoriga intuitsiyaga asoslangan sarmoya, odamning jamiyatdagi mish-mishlar va vahima ta'sirida qiladigan harakatlari va boshqalar kiradi. Hissiy moliyaviy xulq-atvorda ziqnalik, ochko'zlik, mamlakatdagi beqaror siyosiy vaziyatdan qo'rqish namoyon bo'ladi. Bunday xatti-harakatlar amalga oshirilganda, odamlarning harakatlarida mutlaqlashuv yoki aksincha, pulning haqiqiy maqsadi va undan foydalanish me'yorlariga to'liq e'tibor bermaslikda namoyon bo'lishi mumkin. Moliyaviy xatti-harakatlarning bunday savodsiz turlari yoshlarga xos bo'lib, moliyaviy vositalardan foydalana olmaslik tufayli namoyon bo'ladi.

Yoshlar ijtimoiy va iqtisodiy sharoitlarga osongina moslashadi. Hozirgi

yoshlarning iqtisodiy xulq-atvori hozirgi yoshlarning iqtisodiy xulq-atvorini belgilovchi iqtisodiy manfaatlar, qadriyatlar, me'yorlar, qoidalar, qobiliyat va malakalar bilan belgilanadi. Iqtisodiy madaniyat iqtisodiyot ehtiyojlaridan kelib chiqadigan va unga ijobiy va salbiy ta'sir ko'rsatadigan xulq-atvor va iqtisodiy bilimlar, qadriyatlar, ehtiyojlar, afzalliklarning stereotiplaridan iborat. Iqtisodiy fikrlashning mantiqiyligi, o'zgaruvchanligi va ijodkorligi, zamonaviy yoshlarning iqtisodiy xulq-atvorining erkinligi va kasbiy mahorati foyda darajasiga ta'sir qilishi iqtisodiy ongning boyligi va faolligiga bog'liq. Inson zamonaviy yoshlarning pulga bo'lgan munosabati bilan belgilanadigan iqtisodiy xatti-harakatlarning maqbul modelini tanlaydi.

Zamonaviy yoshlarning iqtisodiy xulq-atvorini yoshlarning mentaliteti, institutsional matritsasi, qadriyat yo'nalishining o'ziga xos xususiyatlari bilan belgilanadigan maqsadga muvofiq va ongsiz ravishda anglash mumkin bo'lgan sub'ektiv motivlarning kombinatsiyasi bilan belgilanadigan ijtimoiy natija sifatida ko'rib chiqish tavsiya etiladi.

МУНОКАМА (ОБСУЖДЕНИЕ / DISCUSSION). Hozirgi yoshlarning iqtisodiy xulq-atvorining mohiyatini tushuntirishga G.Zimmel katta hissa qo'shdi. G. Zimmel moliyaning ijtimoiy institutini har tomonlama tadqiq qilib, uni inson xatti-harakatlarini asosli asoslash deb hisobladi. Uning fikricha, moliya tovar ayirboshlashning aksiologik maydonini ochib beradi; moliyaviy iqtisodiyot madaniyatga bevosita ta'sir qiladi. G. Zimmel tomonidan taqdim etilgan moliya institutining sotsiologik nuqtai nazari ularning: mustaqillik, ochko'zlik, yolg'onchilik, turmush tarzi va boshqalar kabi muhim tarkibiy qismlar bilan aloqasiga qaratilgan[6] (Зиммель Георг. Большие города и духовная жизнь. М. Strelka Press 2018г. 112 с.). Bizningcha, yoshlarning iqtisodiy xulq-atvorini ko'plab iqtisodiy qadriyatlardan foydalanish bilan bog'liq va foyda olishga qaratilgan ijtimoiy harakatlar namunasi sifatida namoyon bo'ladi. Shu boisdan ham "O'zbekistonda va jahondagi ijtimoiy jarayonlar yoshlar iste'molchilik xulqiga, bir tomondan pozitiv, ikkinchi tomondan esa negativ ta'sir ko'rsatdi. Ijtimoiy jarayonlarning yoshlar iste'molchilik xulqiga ta'sirining ijobiy oqibatlari haqida gap ketganda, eng avvalo zamonaviy tendensiyalar yigit va qizlarning iste'molchilik borasidagi xulq-atvorida yangi axborot vositalariga ega bo'lish, axborot texnologiyalarini o'zlashtirishga bo'lgan ishtiyoqni vujudga keltirganini, yuqori sifatga ega bo'lgan mahsulot va xizmatlarga bo'lgan intilishni kuchaytirganini, o'zga millat turmush tarzi va madaniyatiga xos bo'lgan mahsulotlarga qiziqishning paydo bo'lganini tilga olish zarur"[7](Xudoyberdiev D.M. Yoshlarda iste'molchilik xulqining shakllanishi: mazmuni va shakllari, sabablari va oqibatlari. Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. –Samarqand,

2021. –B.13.).

Yoshlarning iqtisodiy xulq-atvorining qiymat-me'yoriy shaxsiy parametrlarini shakllantirish ijtimoiy tizimning qadriyat-me'yoriy o'zini o'zi tartibga solish natijasi, vatandoshlarimizning haqiqiy moslashish amaliyoti harakati natijasidir. Siyosiy hokimiyat zamonaviy yoshlarning bozor iqtisodiy xulq-atvori normalarining avtoritar qurilishining tashkilotchisidir. Hamda ularga motevatsiyalar berib, zaruriy shart-sharoitlar yaratishga mas'uldir. Yoshlarning iqtisodiy xulq-atvorini o'rganish zarurati davlatda shakllangan ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat bilan izohlanadi. Ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar, hayotning turli jabhalarida ro'y berayotgan o'zgarishlar yoshlarning moliyaviy qadriyatlari, hayotiy ustuvorliklari va shunga mos ravishda hayot strategiyalarining o'zgarishiga sabab bo'ldi. Bunday sharoitda iqtisodiy ustuvorliklar ham, yoshlarning iqtisodiy xulq-atvori ham shunga mos ravishda o'zgardi. Yoshlar qadriyatlar yo'nalishini, jumladan, iqtisodiy ko'rsatmalar va qadriyatlarni o'zgartirish nuqtai nazaridan yangi, harakatchan bo'lgan har bir narsaga eng sezgir bo'lganligi sababli, sotsiologlar ushbu ijtimoiy-demografik qatlama jalb qilinadi. Yoshlarning iqtisodiy xulq-atvori yo'nalishini hozirgi yoshlarning iqtisodiy xulq-atvori o'zgarishining umumiy tendensiyalari eng munosib tarzda ochib beradi.

Iqtisodiy farovonlik yoshlarning ob'ektiv muhiti bilan yaratiladi. Pulga bo'lgan munosabatni belgilovchi munosabat, qadriyatlar va kutishlar, hozirgi yoshlarning mehnat xatti-harakati, iste'molchi talabi va jamg'arish daromadlari, mulki, mehnatning o'ziga xos xususiyatlari, ijtimoiy-iqtisodiy holati, iqtisodiy muhitiga bog'liq.

Shunday qilib, hozirgi yoshlarning iqtisodiy xulq-atvorining bozor va paternalistik turlarini ajratib ko'rsatish mumkin. Yoshlarning iqtisodiy xulq-atvorining bozor turi inson maksimal xarajat evaziga maksimal daromad olishga intiladigan hayot strategiyasiga qaratilgan. Zamonaviy yoshlarning iqtisodiy xulq-atvorining paternalistik turi yoshlar minimal xarajatlar bilan kafolatlangan daromad olishga intiladigan hayot strategiyasi bilan tavsiflanadi. Bozor tipidagi yoshlarning iqtisodiy xulq-atvori ulardan maksimal kuch, yuqori intellektual, jismoniy va psixologik stressni talab qiladi, shuningdek, yuqori energiya bilan bog'liq. Paternalistik turdagi iqtisodiy xatti-harakatlarning tashuvchilari davlat, korxonalar qo'llab-quvvatlashiga, minimal xarajatlar bilan kafolatlangan foyda olishga intilishadi, mamlakat iqtisodiy hayotining sharti sifatida yoshlarning roli ortib bormoqda.

Bozor iqtisodiyotining shakllanishi ommaviy iste'mol jamiyatining shakllanishi va rivojlanishiga yordam beradi. Adabiyotda bu jamiyatning salbiy tavsifi ustunlik qiladi. Uning noaniqligini ta'kidlash kerak. Ommaviy iste'mol jamiyatini uning har bir a'zosi o'z ehtiyojlarini qondirish imkoniyatiga ega bo'lgan jamiyat sifatida ham ko'rish mumkin. Muayyan sharoitlarda taklif etilayotgan tovarlar va xizmatlarning keng

doirasi insonning muhim xususiyatlarini rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Bizningcha, bu yerda muammo quyidagicha tarzda namoyon bo'ladi. Identifikatsiya qilish, o'zini-o'zi anglash vositasi sifatida narsalarning ahamiyatini mutlaqlashtirish ("og'irlik markazi"ni odamdan uni o'rab turgan narsalarga o'tkazish, odamni narsa bilan almashtirish) ongni manipulyatsiya qilish uchun sharoit yaratadi. Iste'mol qiluvchi odam yetarlicha madaniyatga ega bo'lmasa u "abadiy chaqaloq"qa aylanib qolishi mumkin. "Iste'molchi" bozor iste'mol jamiyati tarmog'iga tushib qoladi va endi to'xtab, ayovsiz doiradan chiqib keta olmaydi: tobora ko'proq xilma-xil mahsulotlarni ishlab chiqarish, u ularni sotib olish va iste'mol qilish vasvasasiga qarshi tura olmaydi va shu bilan hatto uni rag'batlantiradi. Natijada, uning borlig'i butunlay egalik va iste'molga bo'ysunadi. U endi bo'lish uchun emas, balki ega bo'lish uchun yashaydi. U o'zini va boshqalarni quyidagi formula yordamida belgilaydi: "Menda nima bor va nima iste'mol qilaman". E. Fromm yozganidek, "Biz yashayotgan jamiyat mulkni qo'lga kiritish va foyda olishga tobe bo'lganligi sababli, biz kamdan-kam hollarda mavjud bo'lish tarziga dalil topamiz. Shu munosabat bilan ko'pchilik inson uchun eng tabiiy yashash tarzi va hatto yagona maqbul hayot tarziga ega bo'lishni biladi". E. Fromm tanlovning yetishmasligi haqida gapiradi. Bozor jamiyatida ijtimoiy texnologiyalar yordamida o'zini tovar kabi tutadigan "bozor shaxsi" shakllanadi.

Inson-tovar o'z iste'dodini, imkoniyatlarini, qobiliyatlarini ijtimoiy manfaatlar evaziga taklif qiladi. Agar uning iste'dodlari talabga ega bo'lmasa, u bozor sharoitida o'z mohiyatidan voz kechishga majbur bo'ladi. Obro'li va go'zal narsalar olamiga kirish o'z-o'zidan maqsad, borliqning ma'nosiga aylanadi. Vositalar maqsad bo'lib, shaxsni begonalashtiradi, shaxsning tuzilishini buzadi. Iste'molchilik va foydaning singdirilgan psixologiyasi shaxsning ma'naviy tanazzuliga, inson hayoti qiymatining pasayishiga olib keladi va hayot mazmunini ibtidoiylashtiradi. Iste'molchi xatti-harakatlarining ko'rgazmali, obro'li modellari taqlid qilish, orzu qilish imkonini beradi. Shu boisdan ham biz yoshlarning ommaviy iste'mol jamiyatining eng muhim xususiyatlariga munosabatini ochib berishni muhim deb bilamiz.

Yoshlarning iste'molchi xulq-atvori bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega, ko'p jihatdan oldingi avlodlarning iste'mol xususiyatlariga o'xshash, lekin o'ziga xos xususiyatga ega. Shunday qilib, masalan, iste'mol masalalarida, yoshlar ham boshqa odamlarning iste'mol tajribasiga murojaat qilishadi, lekin fikr almashish virtual haqiqatda sodir bo'ladi. "Iste'molchilar huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga muvofiq hamda iste'molchilar huquqlari va manfaatlari himoya qilinishini ta'minlash uchun jamoatchilikni keng jalb etish, ichki iste'mol bozorida sifati past, odamlar hayoti va sog'lig'iga xavf tug'diruvchi tovarlar sotilishiga yo'l qo'ymaslik ustidan jamoatchilik nazoratini kuchaytirish, aholining

huquqiy va iste'mol madaniyatini oshirish dolzarb ahamiyat kasb etadi"[8](Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021 y., 03/21/683/0375-son; 18.01.2022 y., 03/22/746/0032-son).

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION). Yuqoridagilarni umumlashtirib, biz quyidagi xulosaga kelamiz. 21-asr yoshlari o'ziga xos madaniy o'ziga xoslikning tashuvchisi bo'lib, u misli ko'rilmagan globallashuv sharoitida uning ijtimoiylashuvi, shuningdek, madaniy va iqtisodiy integratsiya bilan bog'liq. Bugungi yoshlar avlodining madaniy o'ziga xosligini ko'rsatish usullaridan biri iste'molchi xulq-atvoridir. Yosh iste'molchilar iste'mol jarayonini zarurat sifatida emas, balki zavq keltiradigan harakat sifatida qabul qiladilar. Biroq, zamonaviy iste'mol shunchaki bir zumda qoniqishni maqsad qilgan an'anaviy gedonizm emas. Iste'mol qilish orqali shaxs o'zini o'zi iste'mol qiladigan brendlar tasviri bilan tanishtiradi. Shuningdek, u ma'lum bir ijtimoiy guruhga tegishli ekanligini ko'rsatadi. Iste'mol madaniyati sharoitida ijtimoiy-madaniy o'ziga xoslikning tashqi ramziy qiyofasi musiqa, sport, salomatlikni o'z ichiga olgan moddiy qadriyatlarni iste'mol qilish natijasida shakllanadi, chunki ularning egasiga alohida maqom beradigan ramziy shakllari mavjud. Iste'molchi xulq-atvorining ma'lum bir uslubi bu – o'z tafakkuri va qadriyatlar tizimi bilan avlodning odatlarining aksidir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI (ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES)

1. К вопросу о концепции инновационного человека. <http://elibrary.ru/item.asp?id=16542235>
2. Басов Н.Ф. История социальной работы : практикум / Н. Ф. Басов. - Москва : Дашков и К°, 2007 (Люберцы (Моск. обл.) : ПИК ВИНТИ). - 337 с.
3. Загребин В. В. Социально опасные девиации современной молодёжи: теория и практика // Вестник Вятского государственного гуманитарного университета. 2014. № 3. С. 32-37.
4. Особенности развития региональных институтов молодежных политических лидеров Правильная ссылка на статью: Мясоедова В.А. — Особенности развития региональных институтов молодежных политических лидеров // Социодинамика. – 2016. – № 10. – С. 94 – 104
5. Василюк К.В. Толерантность в символическом потреблении : диссертация ... кандидата философских. - Омск, 2014. - 179 с.
6. Зиммель Георг. Большие города и духовная жизнь. М. Strelka Press 2018г. 112 с.
7. Xudoyberdiev D.M. Yoshlarda iste'molchilik xulqining shakllanishi: mazmuni va shakllari, sabablari va oqibatlari. Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. –Samarqand, 2021. –B.13.
8. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021 y., 03/21/683/0375-son; 18.01.2022 y., 03/22/746/0032-son